

Krzysztof Warchałowski

---

10 rocznica śmierci Ks. Prof. dr hab.
Mariana Żurowskiego SJ : Sekcja
"Bobolanum" Papieskiego Wydziału
Teologicznego w Warszawie -
Wydział Prawa Kanonicznego
Akademii Teologii Katolickiej w
Warszawie, Warszawa 8 XII 1998

Prawo Kanoniczne : kwartalnik prawno-historyczny 42/1-2, 287-290

1999

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

10 rocznica śmierci Ks. Prof. dr hab. Mariana Żurowskiego SJ
Sekcja *Bobolanum* Papieskiego Wydziału Teologicznego w Warszawie –
Wydział Prawa Kanonicznego Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie
Warszawa 8 grudnia 1998 r.

Spotkanie zainaugurowane zostało mszą św. koncelebrowaną pod przewodnictwem J. Em. Kard. Józefa Glempa, Prymasa Polski w Sanctuarium oo. Jezuitów przy ul. Rakowieckiej w Warszawie. Okolicznościowe kazanie wygłosił J. E. Bp Zygmunt Kamiński, ordynariusz diecezji płockiej.

Po mszy św. w auli św. Andrzeja Boboli rozpoczęła się uroczysta sesja naukowa. W imieniu gospodarzy O. Prowincjał Andrzej Koprowski powitał wszystkich przybyłych gości a szczególnie ks. bp. Zygmunta Kamińskiego, ks. bp. Tadeusza Pieronka, ministra Jerzego Górala, prof. Wiesława Chrzanowskiego, prof. Andrzeja Stelmachowskiego, prof. Andrzeja Czoharę, ks. prof. Wojciecha Góralskiego, ks. prof. Józefa Krukowskiego oraz Matkę Generalną Sióstr Misjonarek z Komorowa Lucjanę Puciłowską.

Następnie głos zabrał ks. prof. dr hab. Wojciech Góralski, Dziekan Wydziału Prawa Kanonicznego ATK w Warszawie, który podziękował oo. Jezuitom jako gospodarzom i głównym inicjatorom spotkania mającego na celu uczczenie pamięci ks. prof. M. Żurowskiego, wybitnego prawnika, kapłana i wychowawcy. Ks. Góralski zaznaczył, że uczelnia wciąż odczuwa brak tak znakomitego specjalisty i przypomniał zebrany sylwetkę naukową zmarłego o. Profesora.

Słowa powitania wygłosił także ks. prof. dr hab. Józef Kulisz SJ, Dziekan PWTW, który odczytał listy i telegramy nadesłane do uczestników sympozjum od ks. bp. Stanisława Dziwisza, osobistego sekretarza Ojca św.; abp. Józefa Kowalczyka, Nuncjusza Apostolskiego w Polsce; ks. kard. Henryka Gulbinowicza, Metropolity Wrocławskiego; ks. abp. Zenona Grocholewskiego, Prefekta Sygnatury Apostolskiej w Rzymie; ks. abp. Henryka Muszyńskiego, Metropolity Gnieźnieńskiego; ks. bp. Bronisława Dembowski, biskupa włocławskiego. Po tym ks. prof. Kulisz poprosił ks. bp. Z. Kamińskiego o przewodniczenie sesji i zaprosił do stołu prezydialnego referentów ks. bp. prof. dr hab. Tadeusza Pieronka, ks. prof. dr hab. Remigiusza Sobańskiego, ks. dr Mirosława Paciuszkiewicza SJ, ks. mgr Bogusława Kucałę.

Pierwszy referat pt. „*Od ustawy do konkordatu: dynamika rozwoju relacji państwo – Kościół w Polsce za pontyfikatu Jana Pawła II*” wygłosił ks. bp T. Pieronek.

Po II Wojnie Światowej w dniu 12 X 1945 r. Tymczasowy Rząd Jedności Narodo-

wej podjął uchwałę o zerwaniu konkordatu przedwojennego z 10 II 1925 r. Tym samym „nowy polski rząd” zmanifestował wolę odrzucenia zasady dwustronności w regulacji wzajemnych stosunków z Kościołem katolickim. Wprowadzona zasada jednostronności miała za cel podporządkowanie Kościoła w Polsce władzy państwowej. Ewidentnymi przejawami zastosowania tej polityki były próby uzyskania wpływu na obsadzanie duchownych stanowisk kościelnych a następnie próba kontroli seminariów duchownych, likwidacja stowarzyszeń kościelnych, eliminacja nauczania religii ze szkół publicznych i ograniczenie szkolnictwa katolickiego, utrudnianie spełniania posług religijnych, represje wobec wierzących itp.

Powstała sytuacja uniemożliwiała Kościołowi wypełnianie właściwej mu misji i doprowadziła do wielu konfliktów z władzą państwową. W celu ich zażegnania podejmowano próby powrotu do regulacji dwustronnych czego przejawem stało się powołanie w lipcu 1949 r. Komisji Mieszanej przedstawicieli Episkopatu i Rządu. Owocem podjętych rozmów było podpisanie „Porozumienia” w dniu 14 IV 1950 r. Wkrótce na skutek permanentnego łamania postanowień zawartego porozumienia przez stronę rządową okazało się, że podpisana umowa jest dla władz państwowych jedynie mało znaczącym dokumentem. Sytuacja ta uświadomiła Kościołowi katolickiemu w Polsce, że regulacja wzajemnych stosunków między państwem i Kościołem powinna zostać ułożona na płaszczyźnie Rząd – Stolica Apostolska.

Niestety trzeba było jeszcze blisko 50 lat burzliwych doświadczeń i w efekcie upadku utopijnego systemu, aby normalizacja stosunków państwo – Kościół mogła dokonać się na bazie umowy konkordatowej. Konkordat podpisany i ratyfikowany za pontyfikatu papieża – Polaka staje się obowiązującym prawem i gwarantem wolności religijnej w naszym kraju.

Należy w tym miejscu podkreślić, że swój wielki udział w zdobywaniu tej wolności miał ks. prof. dr hab. Marian Żurowski, który służył swoją wiedzą i doświadczeniem jako uczestnik i ekspert trudnych rozmów między stroną rządową i Kościołem.

Drugim referentem był ks. mgr Bogusław Kucała, który wygłosił referat pt. „*Inspiracje soborowe w twórczości naukowej ks. prof. M. Żurowskiego*”.

Całościowe omówienie tematu, a więc nie tylko prezentacja dorobku pisarskiego Księdza Profesora, lecz również krytyczne odniesienie się do jego tez i poglądów, jest niemożliwe do przedstawienia w jednym referacie. Chodzi natomiast o dostrzeżenie w dorobku zmarłego jego subiektywnego, osobistego doświadczenia Soboru Watykańskiego II. Czas Vaticanum II to początek działalności naukowej ks. Żurowskiego, to okres kształtowania nie tyle warsztatu naukowego, co intelektualnej przestrzeni, w której przez całe swoje życie, z wielkim profesjonalizmem posługiwał się narzędziami metod badawczych.

Zmiany jakie wprowadził Sobór spowodowały wielkie ożywienie przede wszystkim w wewnętrznej działalności Kościoła. Poszukiwanie mniej legalistycznego chrze-

ścijaństwa spowodowało antyjurydyczną postawę u wielu zaangażowanych chrześcijan, którzy mieli trudności w zaakceptowaniu władzy kościelnej i wydawanych przez nią norm. Problematyka ta stała się jedną z dziedzin badawczych Księdza Profesora i znalazła swoje rozwinięcie w dwóch publikacjach książkowych: „Ius ad Communione”. Współuczestnictwo kościelne. (wydanie poprawione w 1983 r.) oraz Problem władzy i powierzania urzędów w Kościele katolickim (Kraków 1984 r.). Obie publikacje w ostatecznej wersji zostały wydane już po ogłoszeniu nowego kodeksu prawa kanonicznego. Ma to istotne znaczenie zwłaszcza w drugim przypadku, w którym problem władzy w Kościele został sprowadzony przede wszystkim do analizy obowiązujących norm.

Kończąc Referent podkreślił ogromne, wręcz emocjonalne, zaangażowanie ks. Żurowskiego w prezentowanie i naukowe pogłębianie zarówno doktryny soborowej jak i narosłych wokół niej problemów. W pracach Księdza Profesora dostrzega się, że nauka Soboru stanowiła dla niego nie tylko bazę naukową, ale była dla niego samym życiem.

Trzeci referat pt. „*Prawo natury w myśli kanonistycznej ks. M. Żurowskiego*” przedstawił ks. prof. dr hab. Remigiusz Sobański.

Spuszczona naukowa ks. prof. M. Żurowskiego ujawnia, że chodziło mu zarówno o człowieka jak i o tożsamość wspólnoty kościelnej. Mówiąc o wiernym nie ignorował natury ludzkiej ale podkreślał, że nie wolno zapominać o tym, iż wierny to podmiot obdarowany łaską. Ta prawda wypływająca z teologii soborowej miała dla ks. Żurowskiego fundamentalne znaczenie praktyczne nie tylko przy stanowieniu i stosowaniu prawa, ale również we wszelkich relacjach do drugiego człowieka.

Ostatni, czwarty referat pt. „*Ks. Marian Żurowski SJ – prawnik o humanistycznym nastawieniu*” miał charakter bardzo osobisty. Wygłosił go o. dr Mirosław Pacuszkiewicz SJ, który zaprezentował zebranym postać Księdza Profesora Żurowskiego nie tyle jako naukowca i prawnika, ale jako człowieka i kapłana.

Ks. Profesor Żurowski był człowiekiem bardzo wrażliwym na ludzką krzywdę. O działalności charytatywnej i ludziach ubogich mówił z wielkim wzruszeniem. Słyszałem, że pomagał tym, którzy opuścili zakon. Nigdy od niego nie wychodziło się upokorzonym. Cenił ludzki trud. Dobrze rozumiał zasadę, że „non scholae sed vitae discimus”. W wysokim stopniu dawał wyraz swojemu pragmatyzmowi: uczyliśmy się dla życia, żeby ludziom pomagać. To niby takie oczywiste, ale okazuje się że nie wszyscy wykładowcy byli tego świadomi.

Ks. Marian Żurowski na pewno czytał Dzieła św. Ignacego; przynajmniej dwa razy w swoim życiu przeżył trzydziestodniowe rekolekcje, podczas których między innymi uczył się jak wiązać wiedzę z życiem. Okazuje się, że na serio potraktował tę naukę. Wyniósł z niej praktyczne korzyści dla siebie i dla innych. Bardzo zabiegał o to, żeby „suche”- jakby się wydawało- prawo kanoniczne służyło życiu, pomagało ludziom.

I dlatego właśnie podczas dzisiejszego sympozjum, wśród kilku innych znalazła się refleksja zatytułowana: prawnik o humanistycznym nastawieniu.

Na zakończenie Spotkania odbyła się dyskusja w której udział wzięli: ks. bp Zygmunt Kamiński, ks. prof. Remigiusz Sobański, ks. prof. Wojciech Góralski, p. Wojciech Rycerz (z miejscowej parafii).

„Wspomnienie” zakończył ks. bp Zygmunt Kamiński, dziękując prelegentom, zaproszonym gościom oraz wszystkim uczestnikom Sympozjum.

Ks. Krzysztof Warchałowski